

Een biografie is het werk van een historicus, het is geen roman

Van onze redacteur

Het privéleven en het publieke optreden van een politicus staan niet los van elkaar. Als het een duidelijk van invloed is op het ander, dan dient een biograaf dat te melden en dat kan heel goed zonder te vervallen in ordinair geroddel. Dit betoogt Hans Renders, samen met Gerrit Voerman samensteller van het boek *Privé in de politieke biografie*.

Centrale vraag in het boek is hoe diep een biograaf mag duiken in het privéleven van een politicus en in hoeverre dit relevant is voor het levensverhaal. In de tien essays, die de bundel bevat, komen nogal wat tegengestelde opvattingen over verschillende aspecten van het onderwerp naar voren. Renders, hoogleraar Geschiedenis en theorie van de biografie aan de Rijksuniversiteit Groningen, directeur van het Biografie Instituut aan dezelfde universiteit en auteur van biografieën van Jan Hanlo en Jan Campert, is van mening dat een biograaf het persoonlijk leven van de politicus niet onvermeld mag laten, terwijl Ruud Koole, oud-voorzitter van de Partij van de Arbeid, ervoor waarschuwt dat dit snel kan ont-aarden in 'Big-Brotherachtige' toestanden. Elsbeth Etty (biografie van Henriëtte Roland Holst) poneert de stelling dat biografen niet al te behoedzaam hoeven om te gaan met de privacybescherming van personen na hun dood. Historicus Antoon de Baets daarentegen pleit ervoor postume publicatie van reputatiegevoelige informatie zorgvuldig af te wegen.

Wat was de aanleiding voor de publicatie van deze bundel?

Het is bedoeld voor de theorievorming over de biografie. Als je vindt dat het Biografie Instituut op een universiteit thuishoort, dan is die vorming noodzakelijk. Er wordt veel gepraat over biografieën en wij proberen dor hout te kappen. Daarvoor organiseren we congressen en publiceren boeken. Ook begeleiden we proefschriften die tevens biografie zijn. Deze bundel heeft te maken met de verpersoonlijking van de politiek. Wat kun je daar nu over zeggen dat van belang is voor de biograaf?

In het boek is de term 'politieke biografie' aan discussie onderhevig. Hoe ziet u dat?

Ik vind het een onzinterm. Het impliceert dat het alleen over politiek gaat en over het publieke domein van een politicus. Je moet zeggen dat het een biografie is van een politicus. Zo wordt ook een schrijversbiografie vaak ten onrechte een literaire biografie genoemd. Een biografie is het werk van een historicus. Het is geen roman. Een biograaf is iemand die een leven overziet. De persoon in kwestie moet dood zijn, omdat je dan pas een visie op het belang van iemand kan ontwikkelen. Dat kan nog niet tijdens zijn of haar leven. Het liefst moet een persoon al een tijdje dood zijn, zodat je afstand kan nemen. Bovendien komen er pas dan bronnen vrij, zoals brieven, niet alleen van de persoon zelf, maar ook van zijn generatie. Die nalatenschap is als bron belangrijk.

U schrijft in het boek dat in een levensbeschrijving het persoonlijke leven van een politicus niet mag ontbreken. Hoe voorkom je dat dit tot roddel vervalt?

Je moet aantonen dat het persoonlijke van belang kan zijn voor iemands werk. Om een voorbeeld te geven, in ons boek staat een bijdrage van Jeroen Koch, de biograaf van Abraham Kuyper. De persoonlijke omstandigheden van Kuyper, zoals zijn depressies, zijn van aantoonbare invloed geweest op zijn werk. Hij kreeg een soort martelaarsrol, omdat hij altijd benadrukte dat hij zo leed voor de goede zaak. Hij gebruikte dus het persoonlijke voor zijn publieke werk.

Stel dat u een biografie van Joop den Uyl schrijft en u komt erachter dat hij jarenlang een buitenechtelijke relatie heeft gehad, zou u dat dan in het boek opnemen?

Ik vind dat meer relevant als het een politicus betreft die altijd heeft gehamerd op het gezin als hoeksteen van de samenleving. In het geval van Den Uyl zou ik er niet van wakker liggen. Wat wel interessant is, is het verhaal dat Den Uyl een villa in België zou hebben. Dat verhaal deed altijd de ronde en zijn tegenstanders hebben het ook gebruikt, terwijl het niet waar bleek te zijn. Dat is wel relevant, omdat het een rol speelde in de beeldvorming van hem. Sicco Mansholt heeft een relatie gehad met Petra Kelly, een van de oprichters van de Duitse Groenen. Dat heeft zijn politieke denken beïnvloed.

Ik heb zelf een boek over Jan Campert geschreven, een man die de ene vriendin na de ander had. In zijn werk zwakte hij van de ene krant naar de andere krant. Tussen die twee dingen heb ik een verband gelegd in de bio-

grafie. Een biografie heeft ook iets scandaleus, ik zal dat niet verhullen.

Als biograaf probeer je een patroon van iemand neer te zetten en dat te verbinden met zijn of haar functie. Je schrijft het om iets duidelijk te maken. Als biograaf moet je interpreteren. Je komt er niet mee weg om alleen de feiten op te schrijven, want die kun je ook op Wikipedia vinden. Een biografie gaat ook niet alleen om een persoon, maar eveneens om de context.

Welke rol speelt de biografie in de politieke geschiedschrijving?

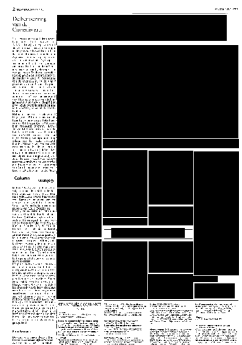
Biografieën zijn voor een deel politieke geschiedschrijving. Neem bijvoorbeeld Drees en de politieke acties in Indonesië. Als we die biografie van hem niet hadden gehad, hadden we nooit geweten wat we nu weten. Iedereen dacht altijd dat er destijds een enorme machtstrijd was tussen de KVP en de PvdA over de politieke acties. Wat blijkt uit de biografie? Drees vond het helemaal geen onderwerp. Het was het laatste thema tijdens de ministerraad. Dat heeft de beeldvorming over dit onderwerp toch behoorlijk bijgesteld.

Heeft de toenemende verpersoonlijking van de politiek gevolgen voor de biografie?

Jazeker, het persoonlijke leven krijgt daardoor meer belang in het publieke domein. Personen zijn losser van de partijen komen te staan. Vroeger beschreef je met de ontwikkeling van een persoon ook de ontwikkeling van een politieke partij. Je schreef hoe hij begon met het uitdelen van folders. Maar iemand als Wouter Bos heeft voor zijn 35ste nooit gefolderd. Bolkestein is nog een beter voorbeeld. Zijn intellectuele ontwikkeling staat veel losser van de geschiedenis van de VVD dan in het geval van Wiegel bijvoorbeeld.

Maakt het ook een verschil dat er tegenwoordig veel meer bekend is over het privéleven?

Daarover is meer én minder bekend. Tot voor kort bestond de nalatenschap voor een groot deel uit brieven. Ik moet nog zien of straks al die e-mails worden bewaard. De bronnen

veranderen dus.

Ik zou de grotere aandacht voor het privéleven van een politicus wel een thema vinden om te zien in hoeverre de media daarin te ver gaan of in hoeverre politici zelf dat erin gooien. Ze zien zelf in dat het van belang is voor hun politieke optreden. Dat zie je aan al die weblogs. In een biografie van Wouter Bos zou ik zeker het verhaal over de kinderwagen opnemen. Hij had een deal gesloten met de roddelbladen. Ze mochten hem één keer fotograferen achter de kinderwagen en daarna moesten ze hem met rust laten. Later bleek die kinderwagen leeg te zijn. Opvallend vond ik ook dat Balkenende in dezelfde periode met vrouw en kind op staatsbezoek ging en zelfs in het roddelprogramma RTL Boulevard optrad. Dat was niet zonder reden. Politici gebruiken het persoonlijke dus zelf om zich te profileren.

Karin Kosmeijer

**H. Renders en G. Voerman (red.):
Privé in de politieke biografie.
Uitgeverij Boom, Amsterdam 2007.
ISBN 978 90 8506 393 3.
Prijs: € 19,50.**

Een biografie heeft ook iets scandaleus

Hans Renders: 'Je moet aantonen dat het persoonlijke van belang kan zijn voor iemands werk. De persoonlijke omstandigheden bijvoorbeeld van Abraham Kuyper, zoals zijn depressies, zijn van aantoonbare invloed geweest op zijn werk.' Foto: Antoinette Borchert
